

Kóspallag és fás legelőjének tájhasználat története

Homoki-Nagy Eszter

Természetvédelmi Mérnök, BSc. Nappali

Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet, Természetvédelmi és Tájgazdálkodási Tanszék

Belső témavezető: Dr. Saláta Dénes

Dolgozatomban a természetvédelem méltán nagy népszerűségnek örvendő tárgyával, a fás legelők témakörével foglalkoztam. Ahogy kialakításukban, úgy megőrzésükben is kulcsszerepe van a tájban előforduló antropogén jelenlétnek, a használat kulcselem kondíciójuk, különleges összetételű fajkészletük és élőhelymozaikjaik fenntartásában.

Kutatásomban korábbi, a területre fókuszáló felmérések szintetizálásával és a hagyományos ökológiai tudás feltárása és rögzítése által, illetve történeti, vizuális források elemzésén keresztül járom körbe a kóspallagi Mocsár-dombon található fás legelő használat történetét. Az ehhez szükséges kontextust a falu tájhasználati módjai, és a használatról hírt adó növényborítás elemzéséből alkotott kép adja. A vegetációt, és az abban zajló változási tendenciákat élőhelyfoltok felmérésének elemzésével, valamint az idős fák egyedenkénti vizsgálatával figyeltem meg. A helyi lakosok természethez és a vizsgált területhez fűződő ismereteit félig strukturált interjúkon keresztül gyűjtöttem fel, melyek egybecsengtek a vizuális és egyéb történeti források, valamint a növénytakaró által hordozott információkkal.

A kóspallagi lakosság a középhegységi paraszt ökotípusába sorolható – a „több lábon állás” alappillérei a gazdasági-piaci viszonyoktól függően, annak változásait dinamikus lekövetve alakulnak át. A mezőgazdaság jelentős ágazatai a település esetében a gyümölcsészet, valamint az állattartás, melynek takarmánymennyiségét télen a határ kaszálóiról gyűjtött széna adta, a vegetációs időszakban pedig a környező legelők, többek között a Mocsár-hegyi fás legelő.

A korábbi extenzív, valamint az 1975-től kezdődő intenzív juhtartáshoz adaptálódott gyepterület fenntartást igényel. Javaslatomban a terület hagyományos használatához legközelebb álló művelési módot irányzom elő, a szarvasmarhával, illetve juhval való legeltetést, vagy kaszálást. Érdemesnek tartom továbbá a területet, valamint különleges jelentőségű faegyedét, a Tűzörző fát helyi védettség alá vonni – a fás legelőt természetvédelmi területté, a Tűzörző fát pedig természeti emlékké nyilvánítani. Indítványozom emellett a hagyományos ökológiai tudás széles körben való elérhetővé tételét tudásmegosztó találkozók formájában és a szemléletformálást,

ezzel is támogatva a fiatal gazdákat. A hagyományos legeltetésre való ösztönzés eszköze lehet továbbá a község önkormányzatának támogatása.